

POSTANOWIENIE

Dnia 22 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa A. K., K. K., B. L.

przeciwko T. Spółka Jawna w K.

o wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych oraz dodatek za pracę w godzinach nocnych, uzupełnienie wynagrodzenia za okres urlopu oraz chorobowego, ekwiwalent za pranie odzieży,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 22 lutego 2023 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 9 lutego 2022 r., sygn. akt V Pa 101/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanej T. Spółki Jawnej w K. na rzecz powoda A. K. kwotę 1350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie poczynając od dnia 9 lutego 2022 roku do dnia zapłaty tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;

3. zasądza od pozwanej T. Spółki Jawnej w K. na rzecz K. K. kwotę 1350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie poczynając od dnia 9 lutego 2022 roku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;

4. zasądza od pozwanej T. Spółki Jawnej w K. na rzecz B. L. kwotę 1350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) wraz z

odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie poczynając od dnia 9 lutego 2022 roku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 9 lutego 2022 r. w sprawie powództwa A. K., K. K., B. L. (spadkobierczyni powoda J. L.) przeciwko Przedsiębiorstwu Usługowemu „T.” Spółka Jawna w K. o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych oraz dodatek za pracę w godzinach nocnych, uzupełnienie wynagrodzenia za okres urlopu oraz chorobowego, ekwiwalent za pranie odzieży, oddalił apelację pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Lubinie z dnia 6 sierpnia 2021 r., którym zasądzone od strony pozwanej na rzecz powoda A. K. kwotę 42.967,14 zł brutto wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od wskazanych w wyroku kwot (pkt I), zasądzone od strony pozwanej na rzecz powoda A. K. kwotę 23.493,08 zł brutto wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od wskazanych w wyroku kwot (pkt II), zasądzone od strony pozwanej na rzecz powoda A. K. kwotę 3.614,24 zł brutto (pkt III), w pozostałym zakresie powództwo A. K. oddalono (pkt IV), zasądzone od strony pozwanej na rzecz powódki K. K. kwotę 17.841,24 zł brutto wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od wskazanych w wyroku kwot (pkt V), zasądzone od strony pozwanej na rzecz powódki K. K. kwotę 2.704,86 zł brutto (pkt VI), w pozostałym zakresie powództwo K. K. oddalono (pkt VII), zasądzone od strony pozwanej na rzecz powódki B. L. kwotę 49.887,40 zł brutto wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od wskazanych w wyroku kwot (pkt VIII), w pozostałym zakresie powództwo B. L. oddalono (pkt IX), zasądzone od strony pozwanej na rzecz powoda A. K. kwotę 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt X), zasądzone od strony pozwanej na rzecz powódki K. K. kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt XI), zasądzone od strony pozwanej na rzecz powódki B. L. kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt XII), nakazano stronie pozwanej uiścić na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Lubinie) kwotę 7.026 zł tytułem zwrotu opłaty sądowej od uiszczenia, której powodowie byli zwolnieni oraz kwotę 3.239 zł tytułem zwrotu wydatków (pkt XIII).

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiodła pozwana. Skarżąca zaskarżyła wyrok w całości oraz wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.

Zaskarżanemu wyrokowi skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego: 1) art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 72 § 1 k.c. oraz w związku z art. 300 k.p., polegające na uznaniu ustnych oświadczeń składanych przez pozwaną podczas negocjacji z pracownikami w bliżej nieustalonej dacie przed 1 grudnia 2015 r. oraz dnia 16 stycznia 2017 r. za oświadczenia woli pozwanego pracodawcy co do sposobu wynagradzania powodowych pracowników jednolitym wynagrodzeniem miesięcznym, zwanym zasadniczym, w ustalonych przez Sądy *meriti* kwotach, od którego uzależnione miały być pobory za godziny nadliczbowe i inne pochodne świadczenia ze stosunku pracy; 2) art. 65 § 1 k.c. oraz art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p., polegające na uznaniu w świetle ustalonych okoliczności, wbrew dyrektywom wykładni oświadczeń woli ustanowionych w powołanych przepisach, że zawarte na piśmie umowy o pracę oraz aneksy do nich statuowały związanie się stron jednolitym wynagrodzeniem miesięcznym, zwanym zasadniczym, w ustalonych przez Sądy *meriti* kwotach, od którego uzależnione miały być pobory za godziny nadliczbowe i inne pochodne świadczenia ze stosunku pracy; 3) art. 8 k.p., przez pominięcie okoliczności pozwalających na zastosowanie tego przepisu.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, a także ewentualne występowanie istotnego zagadnienia prawnego.

W uzasadnieniu wniosku skarżąca podniosła, że brak odzwierciedlenia w pisemnych umowach negocjowanych uprzednio kwestii, nie uprawnia do twierdzenia, że istnieje alternatywny konsens stron co do treści stosunku pracy, zwłaszcza w tak istotnej kwestii jak wynagrodzenie pracownicze. Jako zasadny określiła zarzut skargi kasacyjnej odnoszący się do naruszenia art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 72 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p., a stanowiący o tym, że stanowisko zaprezentowane przez pozwaną pracownikom podczas negocjacji płacowych w

2015 i 2017 roku nie było jej oświadczeniem woli. Skarżąca stwierdziła również, że oczywiście zasadny jest też ewentualny zarzut naruszenia art. 65 § 1 k.c. oraz art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. Jeśli Sądy bowiem dokonywały wykładni pisemnych umów o pracę z wyłączeniem znaczenia ich treści, uwzględniając zamiar wyłącznie jednej strony tych umów (powodowych pracowników), pomijając cel oraz sposób ich wykonywania przez niemal trzy lata, to takiej wykładni nie sposób przeprowadzić legalnie, tj. zgodnie z dyrektywami określonymi w zarzucanych przepisach.

Skarżąca podniosła, że występujące w sprawie zagadnienie prawne sprowadza się do wskazania konsekwencji nieważności postanowień umowy o pracę o wynagrodzeniu, choć mogą one wydawać się, na gruncie art. 18 § 2 k.p., dość oczywiste. Chodzi bowiem o następstwa po wyeliminowaniu oczywistej, nakreślonej wyżej kwestii, że nie może nieważnego wynagrodzenia z umowy o pracę zawartej na piśmie zastąpić kwota wynagrodzenia miesięcznego, zwanego zasadniczym, omawiana jedynie podczas negocjacji, która nie została zapisana w tych umowach.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powodowie wnieśli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od pozwanej na rzecz każdego z powodów kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami od prawomocności orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba

rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione. Analiza uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia oraz wniesionej skargi kasacyjnej nie pozwala bowiem na stwierdzenie, że zachodzą powołane przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wyvodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam

zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171).

W odniesieniu do podnoszonej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumentacji stwierdzić należy, że wbrew zawartym w nim twierdzeniom miesięczna stawka wynagrodzenia zasadniczego nie stanowiła jedynie odzwierciedlenia stanowisk stron zaprezentowanych w czasie negocjacji poprzedzających zawarcie umów o pracę. Sądy obu instancji ustaliły, że kandydatom na pracowników (w tym powodom) złożono propozycję zatrudnienia i poinformowano ich, że pracownik ochrony będzie zarabiać 2.500,00 zł, a dowódca zmiany 2.700,00 zł. Przepisy prawa pracy dopuszczają sytuację, w której strony umowy o pracę czynią ustne ustalenia co do warunków wynagradzania, które następnie są zobowiązane respektować. W dokonanych ustaleniach szczególnie istotne jest to, że (pisemne) umowy o pracę z powodami zawierały następujące zapisy: a) stawka godzinowa płacy zasadniczej w kwocie 7,00 zł/godz. brutto, b) płaca miesięczna za normatywne godziny pracy nie mniejsza niż 2.500 zł brutto (w przypadku powodów A. K. i K. K.) i 2.700 zł (w przypadku powoda J. L.), c) stawka za pracę w godzinach nadliczbowych 100% w kwocie 15,30 zł brutto: 7,00 zł stawka godzinowa płacy zasadniczej za godziny nadliczbowe, 8,30 zł stawka godzinowa dodatku za godziny nadliczbowe, d) dodatek bhp w kwocie 300 zł netto

za miesiąc pracy. Sądy obu instancji ustaliły równocześnie, że okoliczność bezsporną w sprawie stanowiła liczba przepracowanych przez powodów nadgodzin (godzin ponadnormatywnych), która była w sposób prawidłowy ewidencjonowana przez pracodawcę. Nie odzwierciedla więc to argumentacji skarżącej, jakoby miesięczne stawki wynagrodzenia zasadniczego nie znalazły odzwierciedlenia w zawartych w powodami (pisemnych) umowach o pracę. Brak jest zatem oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, rozumianej jako efekt sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji.

Trzeba przy tym podkreślić, że Sądy ustaliły także, że wystąpiły nieprawidłowości w wyliczaniu wynagrodzenia za przepracowane godziny nadliczbowe, gdyż w sytuacji, gdy nie zostały określone inne stałe składniki wynagrodzenia, powinno ono odnosić się do stawki wynagrodzenia zasadniczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 r., III PK 32/18, LEX nr 2644631 i powołane tam orzecznictwo), które zgodnie z umową o pracę wynosiło: nie mniej niż 2.500 zł brutto (w przypadku powodów A. K. i K. K.) nie mniej niż 2.700,00 zł brutto (w przypadku powoda J. L.), za normatywne godziny pracy, a więc bez uwzględnienia czasu przepracowanego w godzinach nadliczbowych. Sądy ustaliły również, że w protokole ustaleń z dnia 16 stycznia 2017 r. własnoręcznie sporządzonym i podpisanym przez prezesa skarżącej C. T. zostało potwierdzone, że wynagrodzenie w wysokości 2.500,00 zł brutto stanowi wynagrodzenie zasadnicze, które po podwyżce wynoszącej 15% będzie wynosić 2.875,00 zł. Sądy uznały więc, że tak określone wynagrodzenie zasadnicze (w stawce miesięcznej) jako „wynagrodzenie normalne”, o którym mowa w art. 151¹ § 1 k.p., powinno stanowić podstawę do obliczenia wynagrodzenia za godziny nadliczbowe bezspornie przepracowane przez powodów, mimo że umowy o pracę przewidywały oprócz wynagrodzenia określonego w stawce miesięcznej także stawki godzinowe.

Wymaga w tym miejscu podkreślenia, że co do zasady oczywiście możliwe jest ustalenie w umowie o pracę mieszanego systemu wynagradzania pracownika, z tym jednakże zastrzeżeniem, że zastosowanie w praktyce jednej z określonych w umowie stawek zaszeregowania nie może prowadzić do wypłacenia pracownikowi wynagrodzenia niższego od tego, które uzyskałby on po zastosowaniu drugiej

stawki. Obowiązuje bowiem zasada korzystności, zwana też zasadą uprzywilejowania pracownika (art. 18 k.p.), która przejawia się w tym, że spośród stawek osobistego zaszeregowania (godzinowej lub miesięcznej) należy wybrać tę, która zapewni pracownikowi wyższe wynagrodzenie miesięczne. Przy czym każda z tych stawek może być uznana za normalne wynagrodzenie w rozumieniu art. 151¹ k.p. stanowiące podstawę do obliczenia wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, jednakże pod warunkiem, że do tego obliczenia zostanie przyjęta stawka korzystniejsza. Jak ustaliły natomiast Sądy *meriti*, faktyczne kwoty wynagrodzenia obliczone dla powodów przez skarżącą na podstawie określonych w umowach o pracę stawek godzinowych wraz z dodatkami bez wątpienia nie pozwalały na osiągnięcie minimalnego wynagrodzenia za pracę w pełnym wymiarze czasu, również określonego przecież w tych umowach jako kwota gwarantowana (nie mniejsza niż) „za normatywne godziny pracy”.

Ponadto w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, w myśl którego ustalenie treści oświadczenia woli należy do ustaleń faktycznych i wchodzi w zakres podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sądu, a uchybienia w tym zakresie mogą być, z ograniczeniami przewidzianymi w art. 398³ § 3 k.p.c. i art. 398¹³ § 2 k.p.c., wykazywane jedynie ramach podstawy przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie wystarczy więc zarzut naruszenia art. 65 k.c. oraz twierdzenie, że wola stron umowy była inna niż ustalono, gdy nie zostały podważone ustalenia, na podstawie których stwierdzono taką wolę stron (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 kwietnia 2006 r., I CSK 175/05, LEX nr 424367; z dnia 26 stycznia 2011 r., I UK 281/10, LEX nr 786372; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 93/11, LEX nr 1163333; z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 405/13, LEX nr 1480316).

Zauważyć można, że na brak oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wskazuje też to, iż w analogicznej sprawie ze skargi kasacyjnej skarżącej wyrokiem z dnia 22 listopada 2022 r., III PSKP 15/22 (niepubl.) Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną.

W odniesieniu do podnoszonego przez skarżącą zagadnienia prawnego zauważyć należy (co uczynił, w analogicznej sprawie ze skargi kasacyjnej skarżącej, Sąd Najwyższy również w postanowieniu z dnia 16 listopada 2022 r., III PSK 28/22, niepubl.), że skarżąca formułuje je na tle wykładni art. 18 § 2 k.p.

(wymieniając równocześnie art. 11 k.p., art. 13 k.p. i art. 78 § 1 k.p.), które nie zostały jednak przez nią powołane w podstawach zaskarżenia. Tymczasem, zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw. Jest więc związany granicami skargi kasacyjnej wyznaczonymi jej podstawami, co oznacza, że nie może uwzględniać naruszenia żadnych innych przepisów niż wskazane przez skarżącego. W orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest zaś pogląd, że nie stanowi okoliczności uzasadniającej rozpoznanie skargi kasacyjnej potrzeba wykładni przepisów, których naruszenie nie zostało wskazane jako jej podstawa, podobnie jak nie stanowi okoliczności uzasadniającej rozpoznanie skargi kasacyjnej potrzeba wyjaśnienia zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie to nie ma powiązania z podstawami skargi (a ściślej - z przepisami powołanymi jako naruszone w ramach podstaw kasacyjnych). Jeżeli więc wnoszący skargę kasacyjną powołuje się na potrzebę wykładni określonych przepisów prawnych, to potrzeba taka musi odnosić się przynajmniej do jednej z przytoczonych podstaw kasacyjnych, a gdy tak nie jest, Sąd Najwyższy może odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNAPiUS - wkładka 2002 nr 24, poz. 5; z dnia 15 kwietnia 2002 r., II UKN 256/01, Prok. i Prawo z 2002 r. nr 10, poz. 44, czy też z dnia 20 sierpnia 2008 r., I UK 78/08, LEX nr 818579).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.